

CVETJE

z vertov svetega Frančiška.

VI. tečaj.

V Gorici, 1886.

II. zvezek.

Sveta slovenska blagovestnika

Ciril in Metod.

Deveto poglavje.

Nove tožbe in obrekovanja, novo poterjenje slovenskega jezika za sveto mašo in vso očitno službo božjo. Vihing.

Zakleti nasprotniki Metodovi, nemški škofje in mašniki, niso mirovali. Koliker lepše vspehe je imela delavnost njegova mej Sloveni, tolikanj hujše so pritiskali v Rimu zoper njega. Tožili so ga zaradi slovenske službe božje in posrečilo se jim je, da so premotili papeža. Mogočni branivec Metodov, Janez VIII, je poslal na Moravsko jakinskega škofa Pavla z listom, ki se v njem prepoveduje opravljanje svete maše v slovenskem jeziku. Papež najberž ni vedel, da je prednjik njegov Metodu slovenski jezik za vso službo božjo dovolil in gotovo je imel poslanec pooblaščenje, da zagovor Metodov sprejemši stvar presodi in potem vkrene, kaker se mu bo prav in koristno zdelo. Poslanec je spoznal, da je poterjenje papeža Hadrijana veljavno ter Metod potem takem se vso pravico v slovenščini opravlja sveto mašo in nikaker ne gre prepovedovati, kar je Rim že poterdil. Ni torej težav

delal Metodu z listom papeža Janeza, ker je vedel, da ni bil namen svetega očeta podirati, kar je prednjik postavil. V resnici sveti Metod ni prenehal v slovenščini opravljati službe božje. Ravno to pa je nasprotnike njegove gnalo k še hujšim napadom. Tožili so ga, da pod plaščem slovenske službe božje le krivo-verstvo razširjuje. Tudi kneza Svetopolka so našuntali zoper Metoda, kar jim je bilo tolikanj lažje, ker razuzdani knez ni lahko terpel ostrega svarivca Metoda. Priporočili so mu, naj pošlje v Rim nekega Vihinga, da mu ga papež posveti za škofa. Vihing je bil Nemec, priliznjen človek, poln zvijačnosti, pa prazen keršćanskega duha. Po njem so mislili Nemci zavirati Metodu vsako stopinjo ter sčasoma vso cerkveno oblast mej Slovenci v svoje roke dobiti. Vihing je bil v posebni milosti pri Arnuljfu, ki je bil vojvoda našim prededom, korotanskim Slovencem, in pozneje kralj in cesar nemški. Svetopolk je bil pa boter Arnuljfovemu sinovi in je torej rad sprejel moža, ki mu ga je ta priporočal. Tako so od te strani Nemci popolnoma dosegli svoj namen. In kaker je bilo videti, so ga dosegli tudi v Rimu.

Papež Janez VIII. je pisal Metodu 14. rožnika 879 tako pismo: „Slišali smo, da ne učiš tega, kar se je sveta rimska cerkev naučila od samega pervaka apostoljev in vsak dan pridiguje, in da ljudstvo v zmote zapeljuješ. Zato ti vkazujemo s tem pismom našega apostoljstva, da vse drugo odloživši, nevtegoma k nam pridi, da iz tvojih ust slišimo in spoznamo, ali tako deržiš in tako pridigaš, kaker si z besedo in pismom sveti rimski cerkvi obljubil verovati, ali pa ne, da resnično spoznamo tvoj nauk. Slišali smo tudi, da maše poješ v barbarskem, to je v slovenskem jeziku. Zato smo ti že s pismom po Pavlu jakinskem škofu ti poslanim prepovedali, da nimaš v tistem jeziku svetih mašnih slovesnosti obhajati, temuč ali v latinskem ali pa v gerškem jeziku, kaker cerkev božja po vsem svetu razsejana in v vseh narodih razširjena poje; pridigati pa ali govoriti ljudstvu ti je dovoljeno v tistem jeziku.“

Sveti Metod je slušal brez obotavljanja, leta 880 je bil zopet v Rimu. In to je bilo prav za prav zadosti; papež je berž sprevidel, da Metod ni tak, kaker so mu ga risali nasprotniki njegovi. Vender je hotel v očitni preiskavi to tudi drugim dokazati. Sklical je torej škofo, ki so bili v Rimu, v zbor in v pričo njih je izpraševal Metoda, ali veruje in moli vero, kaker uči rimska cerkev in kaker so oklicali sveti očetje na šestih občnih

zborih? In ni se sramoval učitelj evangelijske resnice izpovedati svoje vere pred zborom papeževim; pokazal mu je, da ne nosi zastonj imena pastirja ovac Kristusovih. Vera njegova je bila vera vesoljne cerkve in papežu ni ostalo drugega poslej tega kaker odpustiti ga s častjo k njegovi čredi. In odpustil ga je brez obotavljanja napisavši Svetopolku pismo takega obsega: „Le-tega Metoda torej, vašega častitljivega nadškofa smo izpraševali vpričo bratov naših, škofov, ali pravo vero tako veruje in pri sveti maši poje, kaker je znano, da veruje sveta rimska cerkev in je na svetih šestih občnih zborih od svetih očetov po evangelijski veljavi Kristusa našega Boga oklicano in sporočeno. On pa je izrekel, da po evangelijskem nauku, kaker sveta Rim-ska cerkev uči ter so očetje sporočili, veruje in poje. Mi pa smo našli njega pravovernega v vseh cerkvenih naukih in navadah in koristnega.“

Tudi kar se tiče bogoslužja v slovenskem jeziku, ni bilo težko svetemu Metodu popolnoma se opravičiti. Povdarjal je, da je vže brat njegov Ciril položil podlago slovenskemu slovstvu, kar on sè svojimi učenci marljivo nadaljuje. Povedal je, kako je papež Hadrijan II. sprejel od svetega Cirila slovenske knjige, posvetil jih in položil na altar v cerkvi Matere božje. Omenjal je, kako rimska cerkev dobri stvari v korist hvali in poterjuje tudi božjo službo v armenskem, sirske, koptovskem jeziku itd. Zagotovil je naposled, kako ravno po slovenski božji službi kerščanska vera mej Sloveni globoko poganja korenine, kako se hitro širi in brez nasprotovanja čversto vterjuje v sercih. Zato je papež Janez VIII. leta 880 rabo slovenskega jezika pri službi božji vnovič slovesno poterdil. „Naposled“, tako piše Svetopolku, „slovenske čerke od Konstantina negdaj modroslovca iznajdene, po katerih naj se Bogu hvala, kaker je spodobno, razlega, po pravici hvalimo in vkazujemo, da naj se v tistem jeziku oznanjujejo Kristusa, Gospoda našega, hvale in dela; zakaj ne le v treh, temuč v vseh jezikih hvaliti Boga nas spodbuja sveto pismo, ki pravi: „Hvalite Gospoda vsi narodi, hvalite ga vsi ljudje,“ in apostolji so, napolnjeni sè svetim Duhom, v vseh jezikih preslavljali veličastvo Božje; potem pravi tudi Pavel, nebeška trobenta: „Vsak jezik spričuje, da je Gospod Jezus Kristus v časti Boga Očeta“ (Fil. 2, 11) in v svojem pismu h Korinčanom nam je zádosti pojasnil kako spodbujajo cerkev božjo tisti, ki v raznih jezikih govorijo.“— Sveti oče ima tu v

mislih 14. poglavje 1. lista svetega Pavla do Korinčanov, kjer določuje apostolj, koliko in po kakem načinu naj bi se dopuščalo v ptujih, večini nerazumljivih, jezikih govoriti in peti v cerkvi ter sklepa z besedami: „Prizadevajte si torej, bratje, da boste prerokovali in govoriti jezikov nikar ne branite. Vse pa naj se pošteno in po redu godi.“ — Morebiti se bo komu nekoliko čudno zdelo, da se sklicuje papež na to, kar sv. Pavel le izjemoma dopušča — v nekih okoličnostih govoriti v cerkvi v nerazumljivem jeziku, — pa niti z besedico ne omenja glavnega nauka, ki ga tako zgovorno priporoča apostolj v tem poglavju, da naj se namreč v cerkvi moli in poje v razumljivem, torej v domačem jeziku. „Če ne govorite z jezikom razločnih besed, kako se bo vedelo to, kar se govori?.. Hvalim svojega Boga, da vas vseh jezika govorim. Toda v cerkvi raji govorim pet besed razumno, da tudi druge podučim, kaker deset tisoč v ptujem jeziku“ Ali ni to nauk svetega pisma, kaker sonce jasen? kaj je treba raznih svečic pri belem dnevi? Ali to je lahko rečeno; papežu pa ni bilo mogoče popraviti, kar so zamemarili Nemci v stoletjih. In ker je navado, nauku svetega Pavla nasprotno sicer, vendar veri in lepemu življenju ne naravnost škodljivo zgodovina bila po mnogih krajih vže do dobrega vterdila, zato je bilo v pismu vesoljnega poglavarja katoliške cerkve previdno, da se potreba razumljivega jezika ni naravnost povdarila; neprevidno in, skoraj bi rekli, neumno pa je; ako se v neki slovenski razlagi po neprevdaranem zagovoru nemškega stališča s „čerkarji“ psujejo tisti, ki bi iz serca radi zamenjali mertvo — latinsko — čerk o za duh, ki oživlja — po živih, razumljivih besedah.

Papež Janez VIII. sklepa, in to so silno važne zgodovinske besede: „Tudi ni nasprotno zdravi veri in nauku, bodisi maše v slovenskem jeziku peti, ali sveti evangelij, ali sveta berila nove in stare zaveze dobro prevedena in tolmačena brati, ali vse druge urne molitve opravljati, zakaj tisti, ki je naredil tri poglobitne jezike, hebrejskega namreč, gerškega in latinskega, on je vstvaril tudi vse druge na hvalo in slavo svojo. Velimo vendar, da se v vseh cerkvah vaše dežele zavoljo večje častitljivosti evangelij po latinsko bere in potlej v slovenski jezik preveden ušesom ljudstva, ki latinskih besed ne ume, oznanja, kaker je videti, da se godi v neketerih cerkvah. In če je tebi in tvojim sodnikom ljubše v latinskem jeziku poslušati

maše, vkažujemo, da naj se tebi po latinski opravljajo mašne slovesnosti.“ —

Kaker veseli hvalimo papeža Janeza VIII. za zopetno slovesno poterjenje slovenskega bogoslužnega jezika, tako nas sè žalostjo napolnjuje podedovani greh slovenske gospode, ki se nam tu prvič kaže. Svetopolku slovenščina ni bila zadosti gosposka, on ni maral za sveto mašo v domačem jeziku, papež mu je moral dovoliti latinsko. Sicer pa je papež bolj skerbela za njegovo samostojnost kaker on sam. Dasiravno mu ni mogel odreči prošnje, da mu posveti za škofa Nemca Vihinga, vendar ni hotel dati temu človeku neodvisne oblasti. Ko škof Nitranski je imel nadškofu in metropolitu svojemu Metodu v vseh rečeh pokoren biti. In da bi se vpliv Vihingov še bolje zaverl in bi papeža ne mogli siliti posvečevati za škofe Metodu neprijaznih mož, je sklenil dati slovenski cerkvi še enega škofa, ki bi si ga Metod izbral; s pomočjo teh dveh bi mogel nove škofe potem sam posvečevati. „Tudi je naša volja“, tako piše Svetopolku, „da bi ravno tako poslal v primernem času z dovoljenjem in po razumnosti svojega nadškofa drugega rabljivega mašnika ali pa diakona, ki ga hočemo tudi za škofa posvetiti za drugo cerkev, za katero bi bila po tvojih mislih potrebna škofovska moč. Razen teh dveh od nas posvečenih škofov bi smel prej imenovani vaš nadškof vsled apostoljskega sklepa posvečevati škofe po drugih takih krajih, kjer bi bili potrebni in bi mogli dostojno živeti.“ — S takimi naredbami je želel papež djansko vterditi, razširiti in proti spletkam nemških nasprotnikov njegovih zavarovati oblast in pravice svetega Metoda, kaker jih je z apostoljsko besedo svojo čversto povdarjal: „Mašnikom, diakonom in duhovnikom vsake verste, naj si bodo Sloveni ali pa keterega koli naroda, ki žive v mejah tvoje dežele, vkažujemo, da naj bodo imenovanemu našemu bratu in vašemu nadškofu vdani in pokorni v vseh rečeh ter naj sploh ničesar ne store brez njegove vednosti. Ke bi se pa prederznili ko vporniki in nevbogljivci razpor delati in razkol ter bi se ne poboljšali po prvem ali drugem opominjanju, velimo vsled svoje oblasti, da naj se taki ko ljuljkosevci izženo iz vaših cerkva in pokrajin“...

Bistrovidni papež je pač slutil, da Nemci ne bodo dali miru tako berž, zlasti zdaj, ko so imeli v mreži malopridnega Svetopolka. Gada v Vihingovem sercu je kmalu opazil in ni si bilo težko misliti, kaj mož namerja. Sveti Metod se je vernil iz Rima

ko zmagovavec. Narod se ga je priserčno razveselil in pismo papeževo je to veselje poterdilo in doveršilo. Vse to vendar ni pregnalo Metodu težkih skerbi; saj je pripeljal sebo Vihinga, ki je berž, ko je bil doma, pokazal, kedo je. Da bi on pokoren bil Metoda, kaj še! Le oviral ga je na vse mogoče načine in kaker je vedel in znal, mu grenil življenje. Pri tem so ga podpirali nadškof zaljeburški in pasovski škof, Arnulj, korotanski vojvoda je pa netil ogenj, kjer je mogel. Svetopolk bi se bil pač moral potezati za svojega nadškofa vže iz deržavnih ozirov, ali kaj je bilo njemu mari za vse drugo, da je bil le on osebno mogočen in slavljen, da se je le njegovemu nesnažnemu životu ugodno godilo. Ves razuzdanosti vdan se je valjal v blatu gnjusnih del ter je zato rajši poslušal Nemce, ki so ga v tem hvalili in izgovarjali, kaker Metoda, ki ga je grajal in svaril. V takih okoličnostih si je upal Vihing Svetopolka nalegati, da ima od papeža skrivne vkaze, ter celo s ponarejenim pismom dokazovati, da ga je sam papež Janez VIII. s prisego zavezal k odporu proti Metodu. Svetemu nadškofu ni ostalo druge pomoči, kaker pisati papežu, ali je morebiti Svetopolk prejel še kake druge liste iz Rima in Vihingu ali so se dali glede slovenskega bogoslužja kaki skrivni navodi, ki so njemu — Metodu — ostali prikriti? Na to vprašanje, kaker tudi glede k drugim pritožbam njegovim je poslal Janez VIII. svetemu Metodu odgovor 11. sušca 881, v katerem mu piše: „Način tvoje pastirske čujočnosti, s katero skerbiš za to, da pridobiš duše vernih Bogu, našemu Gospodu, hvalimo popolnoma in veselimo se tega jako v Gospodu, keterega ne nehamo brez konca hvaliti in slaviti, da bi te vedno bolj poterdil v svojih zakonih in te na korist svoje svete cerkve milostivo otel vseh nadlog. Ko smo zvedeli iz tvojega pisma o mnogih stiskah in skušnjah tvojih, smo čutili s tebo veliko vsmiljenje. To lahko vidiš iz tega, česer smo te opomnili, ko si bil pri nas, namreč, da se ima ravnati nauk svete rimske cerkve po verjetnem poročilu svetih očetov. Zahtevamo, da moraš učiti in oznanjati simbol in pravo vero tako, kaker smo naznanili slavnemu knezu Svetopolku v svojem apostoljskem pismu, ki se mu je izročilo, kaker poterjuješ. Drugega pisma mu nismo poslali in tudi onemu škofu (Vihingu) nismo niti javno, niti skrivno vkazali drugači delati, kaker smo sklenili, da imaš ravnati tudi ti, tem menj pa smo zahtevali prisege od tega škofa, ker nismo spregovorili z njim niti besede o tej zadevi.“ Nadalje teši papež

svetega Metoda, naj vse težave mimo sebe pusti ter stanoviten ostane pri razširjevanju prave vere, ne žalovaje preveč nad tem, kar je prestal, še veseli naj se, da ponedolžnem terpi za pravico. In na to dostavlja papež: „Kedar pod varstvom božjim zopet v Rim prideš, sedemo k sodbi nad vsemi prestopki, ki jih je tisti škof (Vihing) storil na škodo tvojega ureda, in zaslišavši s pomočjo božjo vaju oba pripeljemo ta razpor k zaželenemu koncu in ne bomo pozabili terdovratnega kljubovanja njegovega kazniti, kaker gre.“

Motil bi se, kedor bi mislil, da je to papeževo pismo Vihinga poboljšalo. Tako berž hudobni človek ni bil pripravljen odnehati. Znal si je pridobiti celo več imenitnih Slovenov, ki so po Svetopolkovem zgledu v razuzdanosti živeli in neradi poslušali grajo in svarjenje Metodovo. Ta Vihingova stranka je skušala zopet in zopet očerniti Metoda v Rimu ko krivoverca, ker v veri, ki se poje pri sveti maši, ne pristavlja, da izhaja sveti Duh tudi od Sinu, kar pa ravno papež ni hotel, da bi se pristavljalo. In ker je v resnici prišel k dvoru Svetopolkovemu za pečaten papeški list, so že res mislili Vihingovci, da so dosegli svoj cilj. „Nam je papež moč dal“, so djali, „tega (Metoda) pa veli proč pognati in učenje njegovo.“ Sebravši, kaker se dalje pripoveduje, vse ljudi moravske, veleli so prebrati pred njimi list, da bi slišali o izgnanju Metodovem. Ljudje so žalovali, da imajo zgubiti tako dobrega pastirja in učitelja. Ali ko pismo odpro, najdejo notri vse ravno nasprotno: „Brat naš, sveti Metod,“ tako je pisal papež, „je pravoveren in dela apostoljska dela in v rokah njegovih so od Boga in od apostoljske stolice vse slovenske zemlje, da bi, koger prekolne, bil preklet, koger pa posveti, ta bodi svet.“ — Osramočeni so se razšli protivniki Metodovi kaker megla ko sonce ogreje zemljo. In tako je šla po vodi tudi ta poskušnja Vihingova in Metod je mogel nadalje do konca svojega življenja mirno delati za slavo božjo in zveličanje svojih Slovenov.

Razlaganje novega vodila svetovnega tretjega reda svetega Frančiška.

Poglavje II.

Kako naj žive.

V tem poglavji sveto vodilo napeljuje tretjerednika k pravemu kerščanskemu življenju, ki je vravnano prav po volji božji. Ozira se namreč na vse razmere tretjerednikovega življenja, ker ga uči, kako naj se obnaša a) proti samemu sebi, b) proti svojemu bližnjemu sploh in c) [proti tretjerednikom posebej.

a) O obnašanji tretjerednikovem proti samemu sebi.

Vodilo.

§. 1. Udje tretjega reda naj se derže v vsi svoji noši in obleki tiste srednje poti, ki se slehernemu spodobi, zderževaje se predragega lišpanja.

§. 2. Plesov in nespodobnih gledaliških iger, kaker tudi pojedin, naj se skerbno varujejo.

§. 3. Jed in pijačo naj uživajo zmerno; in naj ne prisedejo k mizi in ne vstanejo od nje, preden niso pobožno in hvaležno Boga molili.

§. 4. Vsi naj se postijo ta dan pred praznikom Device Marije Brezmadežne in očeta Frančiška; velike hvale vredni pa bodo tisti, ki se bodo verh tega ali postili o petkih ali zderžali mesnih jedi ob sredah, po stari navadi tretjerednikov.

§. 5. Svojih grehov naj se postavno izpovedo sleherni mesec; tudi naj pristopijo k mizi Gospodovi sleherni mesec.

§. 6. Tretjerednike duhovskega stanu, ki molijo vsaki dan brevir, ne zavezujemo v tem oziru k ničemer drugemu. Svetovni ljudje, ki ne opravljajo brevirja ali Marijinih molitev, imenovanih navadno manjši oficij Bl. Dev. Marije, naj molijo sleherni dan, če niso po boleznih zaderžani, dvajstokrat Oče naš, Češčena si Marija in Čast bodi Bogu.

§. 7. Gdor ima pravico za to, naj ob pravem času glede premoženja svojega naredi oporoko

§. 10. . . . Zvečer naj se izprašajo, ali so kaj takega nepremišljeno storili; če so storili, naj greh s pokoro popravijo.

§. 11. Gdor lahko more, naj bo sleherni dan pri sv. maši.

*
* *

Glede noše in obleke je zapovedana tretjerednikom srednja pot, ki se slehernemu spodobi, prepovedano je predrago lišpanje. Vsak tretjerednik naj se nosi tako, kakor se nosijo drugi pametni ljudje njegovega stanu v njegovem kraju, pa brez nepotrebne lišpanja in košatega šopirjenja. Zakaj bi se ponižen otrok svetega Frančiška sramoval svojega nizkega stanu? Saj siromaštvo ni nič sramotivnega, pač pa je zaničljiva in sramotivna tista ničemernost in hinavščina, ketera hoče z dragoceno obleko pokriti svojo revščino. Tretjeredniki naj ne pozabijo, da so udje reda spokornikov. Kjerkoli pa se kaže gizdavost in ošabnost v noši in obleki, tam zastonj iščeš pravega spokornega duha. Za dragocenost v obleki naj skerbijo, kateri hočejo pred svetom kaj veljati. V tančice se je zavijal evangelijski bogatin, ki se ni zmenil za prihodnje življenje. Ninivljani pa so se sè spokorno obleko nadeli, berž ko so sklenili k Bogu nazaj se verniti in njegovo jezo s pokoro potolažiti. Tako se notranje zaničevanje posvetne ničemernosti vselej tudi po unanje razodeva, v ponižni in priprosti noši. Čemu bi tudi skušali z izbrano obleko se lišpati in kinčati, ko nam pred Bogom vender le naše čednosti in dobra dela pravo ceno dajejo.

Nasproti pa tudi zanikernost in zanemarjenost v noši in obleki ni hvale vredna, zlasti ako bi tretjeredniki raztergani in vmazani hodili v hišo božjo ali celo k mizi Gospodovi pristopali. S tim bi kazali gerdo zaničevanje neskončnega veličastva božjega. Obleka tretjerednikova naj bo vselej spodobna, snažna in stanu primerna, da ž njo ne žali oseb, s katerimi mora občevati, zraven tega pa tudi ponižna in priprosta, brez nepotrebne lepotičja, ki nasprotuje spokornemu duhu tretjega reda.

Plesi, igre, pojedine. Ali sveti oče Frančišek svojim otrokom vsako razveseljevanje prepoveduje? Gotovo ne! Še prav rad je imel tistega, iz čiger obraza je sijalo veselje svetega Duha, ki krepost tolikanj priporoča in duše s tako tolažbo napolnjuje. „Moje resnične želje so, preljubljeni bratje!“

pravi on, „da bi pri vas nahajal tisto veselje, ki pride od božjega Duha, ki bližnjega spodbuja in sramoti sovražnika. Naj žaluje hudič in kateri so njegovi; mi pa se hočemo neprenehoma veseliti v Gospodu.“

Kaker je telesu potreben počitek po težavnem delu, tako mora imeti tudi naš duh svoje razvedrilo, da se vnovič okrepča in poživi. Saj sta se tudi Sin božji in njegova presveta Matj vdeležila ženitnine v Kani Galilejski; in, ali ni ravno tukaj naš božji Izveličar storil svoj prvi očitni čudež?

Niso pa vsa razveseljevanja nedolžna, ampak veliko jih je nepripuščenih, ker so nam škodljiva in se z našim svetim stanom nikaker ne vjemajo. Take škodljive veselice nam prepoveduje naš skerbni oče sveti Frančišek, in mej te prišteva sveto vodilo nespodobne gledališke igre, kakeršnih se žalibog dandanašnji ne manjka, ki nedolžnost podkopavajo in čednost zatirajo; razujzdane pojedine, kjer se z nezmernostjo in slabimi pogovori prezira vsa kerščanska pobožnost; in plese sploh, o katerih pravi pobožni tretjerednik, sveti Frančišek Salezijan: „Naj boljši plesi nič ne veljajo,“ ker večidel dajejo priložnost v greh, gotovo pa so vselej na dušno škodo plesavcem in gledavcem. Vender se včasih primeri, da je tudi tretjerednik po svojih okoliščinah prisiljen vdeležiti se tacihih veselic, tako n. pr. ako morajo posli spremljati svoje gospodarje, otroci svoje stariše, žena svojega moža itd. V takem slučaju je naj bolje in za tretjerednika naj varneje, ako za to vdeleževanje prosi dovoljenja pri svojem izpovedniku ali pri redovnem predstojniku. Ta bo potem po svoji previdnosti razmere presodil, in ako dovoli, tudi primerne pomočke nasvetoval, da se grehu vhod zabrani.

Jed in pijača. Prepoveduje sveto vodilo v prejšnjem odstavku nenavadna razveseljevanja, ki so škodljiva dušnemu izveličanju, zdaj pa posvečuje tudi vsakdanje okrepčavanje z jedjo in pijačo, in napeljuje tako ude tretjega reda h kerščanski zmernosti in zderžnosti, ki ste duši tolikanj potrebne in koristne. Res da po božji naredbi ravno vsakdanja hrana krepča in vterjuje naše telesne, pa tudi dušne moči in nam je zato neobhodno potrebna. Toda, kolika je naša slabost! Kolikokrat se damo zapeljati svoji poželjivosti da meje kerščanske zmernosti prestopimo! In ravno ta tako razširjena nezmernost v jedi in pijači — cel svet nam je priča, koliko hudih nasledkov ima za telo in za dušo. Ta strast podkopava čversto zdravje že zgodnji mladosti;

ona je mati brezštevilnih bolezni; ona je, ketera večino ljudi pred časom pod zemljo spravi; in po pravici smemo terditi, da ona več ljudi pomori, kaker sovražnikov meč. Nezmernost v jedi, še bolj pa v pijači, slabi in temni človeškega duha in mu odvzame vse veselje do pobožnih vaj, zlasti do molitve in premišljevanja nebeških reči; ona stori, da se človeku merzi do vsacega premagovanja in zatajevanja in neti v sercu ogenj mesene poželjivosti. Ni mogoče, da bi se nezmernež hrabro obnašal v duhovnem boji.

Zato terja sveto vodilo, da „naj tretjeredniki zmerno uživajo jed in pijačo,“ in sicer zmerno glede tega, k o l i k o, k a j, k a k o i n k e d a j uživajo. Poslužijo naj se jedi in pijače toliko, koliker jim je treba v pridobljenje in ohranjenje moči, da morejo redno opravljati vse dolžnosti in opravila, katera jim njihov stan ali poklic naklada. Naj ne segajo po izbranih in posebnih jedilih ali pijačah, ki se ne strinjajo z njihovimi dohodki ali z njihovim premoženjem, ampak naj se derže tudi v tem srednje poti, kaker delajo drugi pametni ljudje njihove verste v enacih razmerah. Tudi pri jedi sami naj se obnašajo spodobno in naj se ogibljejo še sence tiste hlastežnosti, ketera se studi celo posvetnjakom. „Modri počasi jedo,“ pravi neki posvetni modrijan. Kaj! ali posvetni modrijani naj bi prekosili v kerščanski zmernosti tretjerednike, kateri se učijo nebeške modrosti v šoli spokornega reda? To bi bila pač sramota. — Naj gerje pa se pokaže nezmernost, ako človek glede časa mere ne pozna, ako cel ljubi dan le išče, kako in kje bo kaj dobil, da bo mej zobe vtaknil; ako hoče vse pokusiti, kar mu pred oči pride. Vsaka reč ima svoj čas. Kerščanska zmernost sicer ne prepoveduje, večkrat kaj vžiti, zlasti bolehnim, in tistim, ki imajo težavna opravila; vender pa se mora tudi to vselej le ob odločenem času zgoditi.

Sploh naj kaže tretjerednik sè svojo zmernostjo, da ni suženj svoje poželjivosti, ampak da on čez njo gospoduje in ji meje stavi, in da se ne da premotiti njenemu mikavnemu vabljenju.

Ni pa tako lahko te vsakdanje skušnjave vselej premagati in pri toliki človeški slabosti in spridenosti nígdar se ne pregrešiti zoper sveto zmernost, zlasti ko večkrat sami ne znamo razsoditi, nam je li jed in pijača v resnici potrebna, ali nas pa moti in goljufa naša poželjivost. Kaker pri vsaki drugi priložnosti, tako se tudi tu naj bolj zavarujemo pred vsacim grehom, ako si prav živo Boga pričujočega mislimo in njega na pomoč kličemo.

To se zgodi z molitevjo pred jedjo in po jedi, katera je pri dobrih kristijanah že tako sploh v navadi, tretjerednikom pa je kar naravnost zapovedana. Gotovo bomo boljše obračali dobrote tega sveta, ki jih za časno življenje potrebujemo, in več koristi iz njih zajemali, ako bomo z molitevjo pred jedjo in po jedi v njih nebeškega Očeta spoznavali za svojega največjega dobrotnika, kateri tako ljubeznjivo za nas skerbi. Tako nam bo lažje izpolnjevati navod svetega Apostelja, ki pravi: „Ali jeste ali pijete, ali kaj drugega delate, vse v božjo čast storite!“ (1. Kor. 10, 31).

Zavolj greha naših prvih starišev je zadelo božje prekletstvo vse, kar je stvarjenega zavolj človeka, tedaj tudi to, kar mu služi v telesno hrano. In ravno z molitevjo Boga prosimo, naj bi to prekletstvo nam ne škodilo, da bi njegovih stvari se posluževali njemu v čast in sebi v izveličanje. — Kolikokrat je bilo že ravno uživanje vsakdanje hrane uzrok nagle smerti ali dolge bolezni ali tudi družih nadlog! Ali ni ravno pobožna molitev naj boljši in naj lažji pripomoček, s katerim pri Bogu izprosimo, naj bi nas taci in enaci nesreč obvaroval? — Veliko jih je, kaker nas uči vsakdanja skušnja, ki v svoji revščini nimajo, s čimer bi vtolažili svojo lakoto; mnogo je taci revežev, bolnikov, ki bi radi dali ne vem kaj, da bi s kako jedjo mogli okrepčati svoje slabe telesne moči, pa jim nobena jed ne diši. — Zgodovina nam pripoveduje, da ob času lakote večinoma ni tolikanj živeža primanjkovalo, pač pa njegove redivne moči, tako da se človek ni mogel nasititi, ako je tudi v obilnosti užival; jed ni teknila. — S čim smo zaslužili, da nas je Bog obvaroval vseh teh in neprešteti drugih nadlog, ki jih ravno vsakdanja naša hrana proizvaja, mej tem ko je s tacimi šibami obiskoval druge ljudi, ki so bili sicer zvesti in stanoviti služabniki njegovi? Ali se ne spodobi, da smo mu za to iz serca hvaležni in da ga ponižno prosimo, naj tudi v prihodnje svoje dobrotne roke od nas ne odtegne?

Deržimo se toraj trdno stare kerščanske navade in opravljajmo po navodu svetega vodila pobožno in hvaležno svoje molitve pred jedjo in po jedi. Nikar se ne ravnajmo po izgledu tistih novošežnih kristijanov, kateri se molitve sramujejo, katerim se v njihovi ošabnosti zaničevavno zdi, v Bogu očitno pred ljudmi spoznavati darivca vsega dobrega.

P o s t. Huda in neprijetna reč je to za vsacega, posebno

pa za tiste, ki svojemu telesu vse privoščijo. Ali gdorkoli hoče Bogu služiti, ve, da mu v tem naj večje zapreke stavi ravno njegova poželjivost, in ta se mora berzdati in krotiti. Dvema gospodoma ne more nihče služiti, in že v raji je Bog naložil post našim prvim starišem, da je po njem poskušal njihovo zvestobo v njegovi službi. V stari zavezi so se sveti očaki in preroki in drugi pobožni možje, pa tudi izraeljsko ljudstvo sploh vselej posta poslužili, ako so hoteli kako posebno milost od Boga izprosi ali pa potolažiti njegovo pravično jezo. Naš božji Izveličar nas celo uči, da se neketeri hudobni duhovi ne dajo pregnati, ako se z molitevjo tudi post ne združi. Tudi sveta cerkev, katero sveti Duh vodi, spoznava se svojim ravnanjem, da je post eno najmočnejših orožji zoper sovražnike našega izveličanja, in zato ga svojim vernikom ne samo prav živo priporoča, ampak ga ob odločenih dnevih tudi oestro zapoveduje. Cvet vernega kerščanskega življenja bi moral biti pa ravno v tretjem redu, čiger namen je, da napeljuje svoje ude k spokornemu življenju. Kako pa si moremo misliti red spokornikov brez posta? In res! le poglejmo prvotno vodilo tretjega reda. Kako ojster post je nakladalo svojim udom! Po njem je bilo prepovedano mesne jedi uživati skozi celo leto po štirikrat na teden, namreč o ponedeljkih, sredah, petkih in sobotah: od svetega Martina (11. listopada) do božiča pa, in od pustne nedelje (kvinkvagezime) do velike noči vsaki dan. Post v pravem pomenu pa, ko se niso smeli več ko enkrat na dan nasititi, je bil zapovedan vse petke celega leta, vse srede od vseh Svetnikov (1. listopada) do velike noči, in razun nedelj vsaki dan od svetega Martina do božiča in od pustne nedelje do velike noči. In ta post, kaker je bil ojster, ni stal samo na papirji, kaker se je to godilo večinoma v novejših časih, ampak velika večina tretjerednikov ga je pridno in vestno držala, dasiravno vodilo tudi takrat ni ničesar pod grehom zapovedavalo. Krepila jih je živa vera in pa spokorni duh, s katerim so bili napolnjeni, da so se natančno držali svetega vodila in vseh njegovih ojestrosti.

Ali dan današnji je človeški rod veliko slaběji, ne samo po telesnih močeh, ampak še bolj po duhovni odločnosti. Ljubeznjiva mati sveta katoliška cerkev pa skerbi tudi za slabe in tudi njim odpira zaklade svojih izveličavnih ustavov. Zato je zlasti post tretjerednikom vedno polajševala in sedaj slavno vladajoči sveti oče papež Leon Trinajsti naklada tretjemu redu samo še dva posta, namreč 3. vinotoka, na dan pred godom svetega očaka

Frančiška, in 7. grudna, na dan pred praznikom Marije Device čistega spočetja, za to da se tretjeredniki bolj vredno pripravljajo na te dve slovesnosti, ki ste celemu serafinskemu redu tolikanj ljubi in sveti. Vender pa izrekajo sveti Oče posebno pohvalo tistim, „ki se bodo verh tega ali postili o petkih ali zderžali mesnih jedi ob sredah, po stari navadi tretjerednikov.“ Samo po sebi se razume, da bodo toliko večje plačilo dobili, koliker več bodo storili. Ker jim je tako malo naloženega, naj si vsaj prizadevajo, da bodo tim natančnejše izpolnjevali splošne cerkvene zapovedi zastonj posta in zderževanja mesnih jedi, od ketere jih tretji red gotovo nikaker ne oprošča.

Kako pa naj se ravnaajo tisti, ki pri družih jedo in si ne morejo sami hrane izbirati? Tacim sploh svetujemo, naj ne bodo preboječi in naj prosijo svoje gospodarje, da bi jim ob odločenih dnevih postne jedi privoščili, kar se jim večinoma ne bo odreklo, zlasti, ako so dobri, zvesti in natančni tudi v družih rečeh. Ako pa zavoljo tega kako zaničljivo besedo slišijo, kaj za to? Ali ni zaslužljivo za večno življenje tudi to, ako se voljno in poterpežljivo prenese? Tretjerednikom, kateri tega dovoljenja ne morejo dobiti, naj zadosti njihova dobra volja. Tudi oni si morejo zagotoviti zasluženje redovnih postov, ako prosijo redovnega predstojnika ali svojega izpovednika, da jim spremeni post v druga dobra dela.

(Dalje prih.)

Tersat,

slavno svetišča Matere Božje
na Hervaškem.

(Nadaljevanje).

Slovesno kronanje Marijine podobe, leta 1715.

Ko je prišla ponižna devica Marija iz svoje revne hišice v Nazaret obiskat svojo teto Elizabeto, privreli so ji pri njenem pozdravu sladki čuti iz serca in polna Duha božjega je vskliknila: „Moja duša poveljuje Gospoda!... Ozerl se je na nizkost svoje dekle; zakaj glej, od sihmal me bodo srečno imenovali vsi narodi. In njegovo vsmiljenje jim je od roda do roda, kateri se njega boje“. (Luk. 1. 46...) Resnično je bilo tvoje prerokovanje, o

slavna Devica, ker v vsih jezicah sveta pozdravljajo te z angelom narodi, in ti jim tudi od Vsegamogočnega povsod milosti sprosiš. Ali vender so nekateri kraji, nekatere podobe na svetu, kjer si radodarniša! Eden tih krajev je tudi Tersat sè svojo slavno podobo.

Glas o tej čudodelni Marijini podobi na Tersatu pride tudi v Verono na Laškem ter zbudi pozornost tamkajšnjega pobožnega škofa Janeza Fr. Barbadika. Želja se mu obudi, da bi obiskal slavno svetišče; odpravi se na pot in leta 1709, 23 marca priroma srečno na Tersat. S polnim zaupanjem in ljubeznijo opravi tukaj svojo pobožnost. Pri tej priliki opozori odlični častivec Marije, slednjič kardinal in škof Padovanski, redovnike na kronanje slavne slike; obljubi tudi sam se za to v Rimu potegovati. Se ve da se je ta nasvet z veseljem sprejel.

Leta 1631 je napravil pobožni častivec Marije, grof Aleksander Sforza (Sforca) neko posebno vstanovo za pomnoženje Marijine slave. Pobožnost njegova je bila znajdljiva; na um mu pride, da bi se stare, slavne in čudodelne podobe Marijine kronale. Krona je znamenje največje oblasti, časti in slave. Ako se kronajo posvetni vladarji, da se na tak način razločujejo od drugih zlahtnikov in mogočnejšev, zakaj bi se ne dalo to znamenje tudi znamenitijim podobam Marijinim? — Krona, znamenje mogočnosti in slave, naj toraj lepša te čudodelne slike mogočne Kraljice. Tako si misli pobožni grof milanski in zato napravi bogato vstanovitev, ketere dohodki naj bi se obračali za napravo lepih kron takim podobam. Oskerbništvo te zapuščine je bilo izročeno vatikanskemu kapitolu, ki je imel tudi nalogo preiskovati, ali so dotične podobe res starodavne in, kar je še več, čudodelne.

Pobožni škof veronski je zvesto izpolnil svojo obljubo. Kaker hitro se je v Verono vernil, sporočil je stvar v Rim svojemu zastopniku, kateri je stopil v dogovor z vatikanskim kapitolom in prosil za kronanje. Ko so se kanoniki prepričali o čudežih, starodavnosti in češčenju podobe, dali so hitro napraviti dve zlati kroni, eno za Marijo, drugo za Jezusčeka, ter so jih poslali škofu, ki je bil kmalu potem premeščen v Brescio (Brejšjo). On je bil tudi pooblaščen, da kronanje zverši. Radostno sprejme pobožni škof to slavno nalogo in ne straši se dolgega pota, — saj gre za Marijino čast! Željno ga pričakujejo redovniki, — pa žalibog — zastonj.

Tedaj je razsajala po neketerih deželah kuga. Zavoljo tega

je beneška republika zaperla svoje meje. Tako je bila škofu pot zaverta. Kronanje moralo se je toraj odložiti. Ali bolezen ni hotela odjenjati. Rad bi bil pobožni škof sam Marijo kronal, ali treba bi bilo čakati. V svoji gorečnosti je pa želel, da bi Marija ne ostala dolgo brez kraljevega znamenja; zatorej izroči svoje pooblastilo škofu senjsko-modruškemu. Ta slavno nalogo radovoljno sprejme. Odloči se dan kronanja, 8. dan septembra, v praznik rojstva Marije D. Napravijo se tiskana povabila, ki se razpošljejo po širnem svetu. Na cesarski dvor nesli so jih redovniki sami. Slovesnost je bila pripravna veliko pozornost zbuditi daleč okoli; bilo je to prvo kronanje zunaj Italije. Dve leti poznej, 1717 ste bile kronane še dve čudodelni podobi Marije, svetogorska pri Gorici in čenstohovska na Poljskem.

Vse je bilo videti v redu in pobožno kerščansko ljudstvo je čakalo željno ginljivega trenutka. Ali glej, nova žalostna iznenada! 27. avgusta zvečer prispe iz Senja poslanec sè žalostnim sporočilom, da je škof hudo obolel in da se nikaker ne more vdeležiti kronanja. Kaj zdaj storiti, ko je že vse odločeno, dan kronanja blizu in povabila razposlana? K sreči je bil izprosil škof Janez Fr. Barbadik v Rimu še neko drugo pooblastilo, ako bi bil slučajno tudi senjski škof zaderžan.

V takem slučaju je bil pooblaščen samostanski predstojnik, da se sme oberniti do enega ali drugega škofa. Nemudoma odide eden odličniših očetov iz samostana v Novomesto na Dolenjsko, k tamošnjemu proštu in posvečenemu škofu, Juriju Marottiju, učenemu zagovorniku tersaškega svetišča in poznejšemu škofu pičanskemu v Istriji. Marljivi pastir sprejme rad ponudbo ter se nemudoma odpravi na pot. Zlate krone čakale so že v samostanu.

Priprave za slovesno kronanje zunaj cerkve in od znotraj so bile velike. Slovesnost je imela trajati tri dni; za ta čas je bil dovoljen tudi popolni odpustek.

Daleč je segala olepšava. Od srede mosta čez Rečino, gori po hribu okolo stopnjic in do cerkvenih vrat je bilo postavljenih obilo olepšanih smrek. Zdolaj pri začetku stopnjic je stal lep zelen slavolok s primernim napisom, kakeršnih se sploh ni manjkalo tudi od zunaj in znotraj cerkve, ki je bila vsa z lavorkami prepletena. — Pred cerkvenimi vrati je stal drugi umetno izdelan in velik slavolok, okolo 30 čevljev visok in 24 širok. Na verhu je bil naslikan Bog Oče kronajoč svojega edinorojenega Sinu, in sv. Duh kronajoč svojo nevesto, Kraljico nebeško. Stale

so na slavoloku više in niže, tudi podobe štirih evangelistov, štirih prerokov, štirih znamenitih kraljev iz Marijinega rodu. Na vsaki strani ste bile tudi podobi papežev Urbana V, kateri je podobo na Tersat poslal, in Klemen XI, ki je dovolil cerkveno praznovati deseti dan maja, kaker obletnico prihoda svete Hišice na Tersat. V sredini je stala naslikana podoba Matere Božje tersaške z napisom popolnega odpustka.

Notranja olupšava cerkve je bila tudi lepa, posebno je kapelica na se pozornost obračala, ker se je od začetka mislilo tam kronanje zveršiti. Razne slike so tam visele in drugi nakit. Na altarju so odstranili okrogli verh tabernakeljna, da je bilo zadosti prostora za krasni umetni tron z malim nebom, na kete-rega so postavili čudodelno podobo. Da bi se starodavna podoba na poškodovala, deli so pred njo lepo sreberno mrežico. Ta varnost je bila previdna, ker je bilo treba podobo s tronom okolo nositi in gnječa je bila velika.

Poklican je bil spreten zlatar, da je napravil na podobi potrebne luknjice, da so se mogle krone lepo pripeti. Sè svetim strahom dotikal se je zlatar čudodelne podobe.

To poslednje se je godilo dan pred slovesnostmi. Naj bode opomenjeno tudi, da je za to slavnost došla vojaška godba iz Karlovca, z dovoljenjem dotičnega poveljnika.

Približal se je dan slavnosti in verno ljudstvo je začelo skupaj vreti. Vsaj prvi dan jih je bilo okolo 30.000. branile so nasprotno naredbe in zapreke zavoljo kuge obilniši prihod po morju in po suhem. Ali ako se sklepa iz svetih obhajil ki so jih verni vse tri dni slovesnosti opravili, vdeležilo se jih je v vsem času mnogo več slovesnosti. V vsih treh dneh sodi se, da je bilo več kaker 60000 ljudi pričujočih. Samo v samostanu jih je bilo te tri dni okolo 36000 obhajanih, premnogo je bilo obhajanih in spovedanih zdolaj v mestu in zunaj mesta. Na Reki je bilo tedaj več samostanov, kaker zdaj; bili so oo. kapucini, ki so še ostali, jezuiti in avguštinijanci, ki so spovedovali.

Tersačani in Rečani pripravljali so se sè vso navdušenostjo za to redko slovesnost. Štacune so zaperli in oblekli so praznična oblačila. Ker je bilo znano, da dojde obilo naroda, skerbelo se je tudi za potrebni živež in prenočišče.

Praznovanje se je začelo že 7. septembra zvečer sè slovesnimi večernicami, ki jih je imel opat in cesarski župnik Pavel

Schwenck; za temi je bila slovenska pridiga — bilo je pričujočih obilno Kranjcev — in potem litanije.

Drugi dan o polupetih v jutro je bila zopet slovenska pridiga; pridigal je neki domač frančiškan, za njim pa neki oče jezuit po hervaško. Ta dan se je imelo veršiti kronanje, in sicer, kakor se je mislilo, v Kapelici. Ali bila je neznanska gnječa, vse je želelo videti slovesni čin, pa cerkev je bila premajhina za toliko naroda. Zavoljo zložnosti se je tudi obhajalo in maševalo zunaj cerkve. Zadnji trenotek se odločijo tudi slovesno kronanje zveršiti zunaj na prostem.

Bliža se slovesni trenotek. Ob osmih stopi škof z duhovništvom v svetišče, mej temi sta bila na škofovi strani dva opata v škofovski obleki, imenovani opat Schwenck in pazinski prošt iz Istrije, opat Janez Fattori. Mislili so tam kronanje opraviti, ali glej! Kapelica je bila sicer zaperta, vendar so našli nekateri vhod po samostanu. Odločijo se podobo kronati zunaj pod slavolokom pred cerkvenimi vrati.

Vzdignili so krasni tron s čudodelno podobo štirje duhovni v levitovski obleki, zadeli so ga na rame in štirje mladeniči so jih pomagali z lepo izdelanimi podpiralnicami. Naprej so šli redovniki in duhovščina, za njimi čudodelna podoba. Potem je stopal škof z dvema opatoma, vsi trije v škofovski obleki. Za škofom je šel samostanski gvardijan P. Peter Francetić, Rečan, kateri je nosil iz Rima poslane zlate krone s tankim belim pregrinjalom pogernjene. Za njim so šle odlične osebe obojega spola in potem ljudstvo. Procesija se je pomikala po zdolanjem odpertem delu samostana na prostor pred cerkvijo ali staro pokopališče in naprej pred slavolok, pod keterega so postavili nosivci tron s podobo na pripravljeno podlago.

Na pokopališču je bilo vse polno ljudstva, dvanajst vojakov pripravljalo je pot procesiji. Tudi na strehe bližnjih hiš so zlezli ljudje, da bi videli kronati Tisto, ki jim je toliko milostiodelila. Ko so prinesli slavno podobo na prosto, pade vse ljudstvo na kolena, solze veselja igrajo jim v očeh, in glasni vzdih prikipijo iz ginjenih src.

Nosivci odlože podobo na odločenem kraju, potem škof kleče nekoliko odmoli in drugi za njim. P. gvardijan potegne raz zlatih kron belo tenčico ter jih izroči škofu. Ljudstvu se napove, da naj bo mirno in tiho. Prečitajo se slavnost zadevajoča pisma.

Škof zapoje potem „Veni Creator Spiritus“, „Pridi sveti

Duh.“ Na to so sledile neke molitve. Ko odmoli, vzame krone v roke ter jih postavi Mariji in Detetu nad glavo, pričujoči zlatar jih pa lepo priterdi.

To je bil trenotek, ki je serca prešinjal, tedaj so bile oči pobožnega ljudstva še posebno v podobo vperte in solze serčnega nebeškega veselja močile so lica. Vse popada na kolena in globoki vzdihni prikipe iz radostno ginjenih src, ko škof s kronano podobo klečeče ljudstvo blagoslovi. Dovoljeno je bilo potem duhovnim in odličnišim osebam podobo poljubiti, ali le skozi sreberno mrežo, katero so zopet pred njo postavili.

Ko je to dokončano, zapoje škof „Te Deum laudamus“, „Tebe Boga hvalimo.“ Potem odpoje nekatere molitve za papeža, za cerkev, za cesarja, za družino grofa Sforce, za ustanovitelja samostana, za samostansko družino in druge. Ali komaj je samega sebe slišal, toliko je bilo šumenje in radostno vzdihovanje. Narod ni mogel deržati zaperto v srcu, kar je čutil, prikipelo je v radostnih vzdihih na dan. Težko da bi bila komu žalost toliko solz v oči privabila, koliker jih je tukaj veselje. Mej tem so germeli možnarji in donelo je tudi obilno zvonjenje po cerkvah na Tersatu iz zdolaj v mestu.

Veršil se je potem obhod s podobo po samostanskem svetu. Naprej je šel križ z dvema zastavama tersaške farne cerkve svetega Jurija. Za temi je šlo deset župnij s svojimi znamenji, ki jih je bilo okolo 80, tem je sledila nova samostanska zastava s podobo kronane Matere Božje tersaške. Za njo je stopalo obilo duhovnikov, v koretih in s svečami, okoli 200 jih je bilo, zadnji mej njimi je šel nadduhovnik Jeronim Genna, župnik tersaški in generalni vikar modruški, kot cerkveni dostojanstvenik v posebni obleki, pri pripravah za kronanje zaslužen mož. Za njim je šel škof z dvema opatoma in duhovniki, kateri so jim stregli. Potem je sledila podoba, pred katero je trosilo 12 mladeničev cvetlice. Kedo bi mogel popisati ta slavni obhod in kedo povedati, kaj je verno ljudstvo čutilo pri pogledu Tiste, od katere je toliko milosti dobivalo! Popadali so na kolena in z milimi glasovi jo prosili, da naj jim ostane še „Mati vsmiljena.“ Duhovščina je mej tem pela Marijino pesem: „Zdrava morska zvezda.“ Verstilo se je petje z godbo in bobnelo streljanje z možnarji. Ko se je vernila procesija v cerkev, so postavili podobo s tronom na altar in tedaj so odešle tuje fare. Sledila je na to škofova slovesna sveta maša, pri kateri je svirala godba. Mej mašo je bila laška

pridiga. Topiči so tudi pri sveti maši bobneli in oglašali daleč okolo imenitno slovesnost, ki je trajala do polu dveh popoldne. — Poznej, ob štirih, je imel opat Pavel Schwenck slovesne večernice in litanije. Godba in strel so se zopet glasili. Sledila je potem hervaška pridiga, s katero se je končala slovesnost prvega dne.

Drugi dan se je veršila glavna slavnost zdolaj v mestu Reki. V jutro ob petih je bila na Tersatu hervaška pridiga; tej je imela slediti italijanska, ali zavoljo gnječe jo je bilo treba opustiti. Okolo sedmih se je začela slovesna maša opata Schwencka, mej katero so možnarji germeli. Po dokončani maši se je vredila procesijo proti Reki. — Ko prinesejo čudodelno podobo na tronu na prosto, zagermijo zopet topiči. Vse se je terlo, vse je hotelo videti še enkrat in večkrat Kronano, tekli so ljudje po hribu dolu ne glede na kamenje in ternje. 50 vojakov je moralo pripravljati procesiji pot.

Zdolaj so čakali Rečani, magistrat, plemenitaši in ljudstvo, prihod kronane podobe. Ko se jim približa, popadajo vsi na kolena, ne glede kam bi pokleknili. Ko prestopi podoba čez sredino mosta, tedaj zagermijo na mestnih zidovih kanoni in v loki odmevajo možnarji. Koliker je bilo v mestu zvonov, zvonili so vsi. Hiše so bile vse prazne, kedor je le mogel, vdeležil se je slovesnosti; vender se pri tem nobena nesreča ni prigodila. Od samega veselja so mnogi še obedo pustili. Vse mesto je bilo v najlepšem blišču; povsod so bili videti slavoloki in krasni napisi; hišni gospodarji in drugi so razvesili po oknih lepa pregrinjala; kamer se je oko ozerlo, povsod je videlo radost in slavljenje.

Procesiji pridružijo se zdaj Rečani. Naprej gre neki poseben križ, na katerem je bila tudi podoba novokronane z napisi. Za križem so šli najpred tersaški redovniki, za njimi pa reško duhovništvo, potem godba, za njo škof s svojim spremstvom, in potem kronana podoba, pred katero je potresalo 20 belo oblečenih mladeničev lepodišeče cvetlice. Obdajalo je to spremstvo 24 mestnih svetovavcev v svoji službeni obleki s svečami. Potem je šlo plemstvo in za njim obilni narod. Gorelo je neizmerno sveč, prižgal si jo je vsak, kedor jo je le mogel dobiti.

V tem redu se je pomikala procesija proti kapiteljski cerkvi.

V cerkvi so odložili podobo na velikem altarju. Na to se je začela slovesna maša škofova; mej mašo je bila lepa pridiga, ki

Jo je imel neki oče kapucin. Slovesnost v cerkvi je trajala do dveh popoldne. Strel in godba jo je obilo povelečevala.

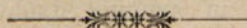
Po službi božji ni bilo mogoče hitro verniti se, ker je bila prevelika vročina. Ljudstvu se naznani, da naj se zbere zopet ob štirih. -- Redovnike in zunanjo duhovščino so pogostili ta dan zelo ljubeznjivo reški meščani in plemstvo. — V cerkvi so gorele mej tem pri podobi velike voščene sveče, in vedno je bil kateri duhovni in obilo naroda pričujoč.

Ob štirih se zbere zopet verno ljudstvo in vredi se procesija. Škof zapoje zahvalno pesem „Te Deum“, „Tebe Boga hvalimo“, duhovniki vzdignejo slavno podobo in procesija se pomika proti znameniti cerkvi svetega Vida, kjer je bil tedaj samostan očetov jezuitov. Tam je bila neka kratka ali lepa pridiga. Od tam je šla procesija proti mestnim vratam, naprej proti mostu in na Tersat. Ko stopijo z mestnih tal, blagoslovi škof s čudodelno podobo mesto in morje. Potem zagerme zopet kanoni in možnarji. Procesija se pomiče naprej po hribu navzgor; hrib je bil razsvitljen od tal do verha. Ko dospe sprevod na prostor pred cerkvijo, razdeli se duhovščina, plemstvo in ljudstvo, da napravijo pot škofu in nosivcem slavne podobe. Mej tem zopet strel. Kraljico nebeško postavijo na svoje mesto na oltarju. Sledile so potem litanije. Slednjič blagoslovi škof še enkrat pobožno ljudstvo, duhovstvo in verne meščane, ter gre potem z njimi v mesto. Tako se je sklenila slavnost drugega dne, 9. septembra.

Zadnji dan tridnevnice je bila o polu petih v jutro hervaška pridiga; govornik je imel obilo poslušavcev. Ob sedmih je bila druga hervaška pridiga. Slovesno mašo je pel ta dan Janez Fattori, opat in prošt pazinski, v škofovski obleki. Mej mašo je bila laška pridiga. Slovesnost je tudi ta dan povelečevalo streljanje z možnarji. Začelo je pa že mej mašo deževati in močilo je do večera. Vsa slavnost se je končala s slovesnimi večernicami in litanijami; za temi je bila še ena hervaška pridiga. Po pridigi zapoje škof zahvalno pesem „Te Deum“. Zdaj zapoje še enkrat vsi tersaški in mestni zvonovi, in ponovljeno streljanje naznanja konec imenitne slavnosti.

Po zahvalni pesmi odpoje škof še neke molitve, potem stopi z mitro na glavi in škofovsko palico v rokah na altar in s solznim očesom blagoslovi razhajajoči se verni narod. Štirje redovniki so postavili potem kronano podobo s trona zopet na svoje mesto, kjer jo še dandanas vsak romar

lahko vidi, s tistimi kronami, ki so ji bile pripete pri tej veliki slavnosti leta 1715, osmega septembra. Na osmino kronanja je pel sveto mašo provincijal očetov avguštinijancev. S tem so bile doveršene vse slavnosti.

Cerkev in cvetje.

X.

Posodne rastline, ki se hranijo čez zimo v hladnici (hladni steklenjači), v kleti ali sploh na hladnem, pa pred mrazom zavarovanem kraju.

Abútilon, germ iz Braziliije, z lepim perjem in raznobarevnimi cveti, ki imajo podobo precej velikih zvončkov. Zrastejo nekateri do dva metra visoko in potrebujejo velikih posod, ki so jim pa hitro premajhine. Najbolje se imajo v prestih tleh na vertu, kjer dajejo skozi celo poletje do pozne jeseni več ali menj za pušeljce prav pripravnega cvetja. V posodah veljajo za naš namen le tisti spremeni, ki majhini ostajajo, kaker *La Candeur*, *Feuerball*, *Roi de Nains* itd. Čez zimo se sme abútilon vzeti tudi v kurjeno izbo, kjer blizu okna stoječ lepo nadalje cvete in se more ob nepremerzlih dneh pač tudi na oltar postaviti. Vzgoji se iz semena brez težave in cvete navadno vže prvo leto. Spomladi se lahko pomnoži tudi s potikljeji, kar je potrebno pri posebnih lepih spremenih, da se gotovo ohranijo.

Acácia, drevesce iz Avstralije, z rumenim cvetjem in lepim perjičem, se zredi najlažje iz semena ter ljubi majhine posode. Zlasti se priporoča *Acacia lophantha*.

Agapanthus umbellatus, lilijam podobna rastlina iz južne Afrike, z vedno zelenim perjem in plavim, nedišečim cvetjem, ki se razvija od roznika do kimavca. Potrebuje precej velike kahle ali keblce. Močne rastline se prodajajo po 3 do 10 gl.

Agáve in *Áloe*, znane rastline z debelimi, sočnatimi peresi, ki se dajo, dokler so majhine tudi v izbi gojiti in v cerkvi rabiti.

Aloysia citriodóra, germ z lepo dišečim perjem, in precej neznatnim, pa za pušljece mej drugim tudi porabljivim cvetjem.

Aralia, germičasta rastlina z velikimi lepo rezanimi peresi. Najlepša in najbolj razširjena je *Aralia Sieboldi* iz Japana; vendar le mlade rastline vgajajo, stare zgube lepoto.

Araucária excelsa, najlepša mej raznimi aravkárjiami, plemenitimi drevesi z igličastim perjem.

Aucúba japónica, germ, vedno lepo svitlo zelen, v spremenih tudi z rumeno pisanim ali pikastim perjem, ki je po obliki kostanjevemu podobno. Ako imaš poleg ženskega tudi moški germ, prinese prvi na jesen lep kaker črešnja debel, krasno erdeč sad v velikih grozdeh. Za altarno lepotičenje po zimi ena izmej najboljših rastlin.

Azálea indica, indovska azaleja, znan germič, ki ima več stotin prelepo cvetočih spremenov.

Bouvardia (beri: „buvárdija“, imenuje se tako po zdravniku francoskega kralja Ludovika XIII., *Charles Bouvard*), — germ iz srednje Amerike. Cvete bogato v velikih šopeh bele ali razno erdeče barve. V zmerno topli hiši cvete tudi po zimi, ako je poleti rastla prosto na vertu. Posebno se priporočajo polnocvetni spremeni *Alfred Neuner*, *Président Garfield* in *rosea fl. pl.*

Calceolaria hybrida grandiflora, imenitna gosposka cvetlica. Seje se v začetku rožnika v kahle z resno zemljo; seme se le poverhu potrese, porosi z mlačno vodo in sè šipo pokrije pa v senco postavi. Rastlinice se brež ko mogoče pikirajo v majhine kahlice in kimavca meseca presade v večje. Čez zimo naj bodo na hladnem pa koliker mogoče zračnem kraju, sicer jih uši snedo. Sušca meseca se zopet presade v nekoliko večje posodice; tedaj se sme resni zemlji primešati nekoliko listne. Konec majnika se začno razcvetati. Zoper uši pomaga nekida rožmarin vmes postavljen. S kalceolarijami je dosti truda in sitnosti; gdor jih hoče imeti, bo najbolje storil, da jih kupi pri vertnarju cvetoče. Njih lepota pa se le od blizu dobro vidi; zato bi bile pripočati le za majhine cerkve ali stranske oltarje.

Calla aethiopica (imenovana tudi *Richardia* ali *Zantedeschia*) znani „škernicelj“, ena najlepših oltarnih rastlin. Poleti od malega serpana do konca kimavca naj se nič ne zaliva; posode naj bodo prevernjene, da tudi dež ne pride vvanje. Ko se je vse perje posušilo, naj se koreni presade v novo, vender že obležano lužno zemljo s tretjino peska. Ko začne poganjati, naj se zaliva vsak dan, tako da bo voda vedno v podstavku. Ako se hrani čez zimo v hladnici, cvete spomlad. V kurjeni izbi pri svitem oknu požene cvet berž po novem letu, ali tudi še prej. *Calla albo-maculata* ima belo pikasta peresa in cvete poleti, pozimi počiva. *Richardia hastata* ima rumen cvet.

Chrysanthemum frutescens se imenuje tudi *Pyrethrum* ali *Anthemis frutescens*, navadno pa „margarita“. Cvete popolnoma kaker znana kresnica po travnikih. Vender je že zavoljo svojega gostega lepo razrezljanega perja čedna in sploh priljubljena rastlina, ki se tudi ne cvetoča lahko na oltar postavi. V oknu kurjene izbe cvete tudi pozimi. Spremen *Etoile d'or* ima rumeno cvetje.

Cineraria cruenta ali *hybrida*, sploh znana prelepa cvetlica, ki navadno vže pred veliko nočjo cvete, poslednje pa do konca majnika. Seje naj se konec malega travna v posode, ki se s šipami pokrijejo : dalje se ravna ž njimi blizu kaker s kaljceolarijami. V okno kurjene izbe se smejo postaviti berž ko pokažejo popke.

Citrus Aurantium, *media citreum*, *Limonum* itd. Pomarančeva in limonova drevesca, lepo raščena, se dobro podajo tudi v cerkvi; perje, cvetje in sadje na njih, vse je lepo. Zlasti se priporoča za naš namen pritlična pomaranča *Citrus sinensis*, ki že celo majhina cvete in rodi.

Clethra arborea, šmarnično drevno, vedno zelena, dolgo in lepo cvetoča rastlina sè snežno-belim, prijetno dišečim, šmarnicam podobnim cvetjem, za cerkev pred mnogimi drugimi priporočila vredna.

Cyclamen persicum, perzijanski „soldatki“, dandanašnji po gosposkih hišah jako priljubljena rastlina, ki po zimi cvete. Ima mnogo krasnih spremenov; naj lepši mej njimi so znani pod imenom *Cyclamen universum splendens*. Vertnar tergovec J. C. Schmidt v Erfurtu ima 5 steklenjač polnih te rastline. Do 20 tisoč jih ima naprodaj samo on; lepa mora torej že biti ta cvetlica in vredna, da jo postavimo na oltar na čast Bogu, ki jo je vstvaril, in v veselje vernim, ki so Bogu hvaležni za vso lepoto in dobroto v njegovem stvarjenju.

Eucalyptus globulus, zopermerzlično drevo, ki se zredi jako lahko iz semena. Mlada, dveletna drevesca so vže precej visoka in jako priljubljena.

Eugenia australis ima lepo zeleno, svetlo perje in lepo belo cvetje.

Eulalia japonica in *zebrina*, krasna trava, poslednja po čez rumeno pisana.

Evonymus japonicus, vedno zelen germ, sè spremeni z belo ali rumeno marogastim perjem; *radicans pictus* pleza. Po zimi jako primerno altarno lepotičeje.

Fuchsia hybrida sploh znana cvetlica z mnogimi prekrasnimi spremeni. Množe se s potikljeji ali tudi po semenu. Po zimi morajo počivati na hladnem; spomladi, ko začno poganjati, se presade in obrežejo.

Habrothamnus cyaneus, fascicularis, elegans, corymbosus, aurantiacus itd. prekrasni, obilo cvetoči germi, ki potrebujejo čez zimo nekoliko ogretega prostora, po leti pa najbolje rastejo in cveto na prostem. Spomlad jih je treba močno obrezati, zlasti spodnje vejice popolnoma odstraniti, da so kaker drevesca, le *aurantiacus* ostane bolje germ.

Heliotropium peruvianum in *corymbosum* cvete temno, jasno ali blede plavkasto in diši jako prijetno po vaniliji, zato se navadno naravnost „vanilija“ imenuje. Mlade, košate rastline so za oltar gotovo jako primerne.

Helléborus hybridus. Vertnarji so zredili iz našega navadnega kurjega slepa ali teloha in drugih po jutrovih deželah rastočih nekatere posebno lepe vertne spremene. Zlati izverstne prodaja F. C. Heinemann v Erfurtu.

Lántana hybrida cvete dolgo v lepih barvah; na jesen zgubi perje; vender potrebuje čez zimo nekoliko gorekejši prostor kaker druge hladniške rastline.

Lapageria rosea, najlepša ovijavka hladne hiše, ki cvete skoraj celo leto.

Laurus nobilis, lovorika. Lepo raščena drevesca v primernih posodah so v cerkvi izverstno lepotičje. Vejice in perje lovorikovo je izverstno za vence in pušljece.

Libonia floribunda cvete po zimi, cvetlice so viseče pol erdeče pol rumene. Poleti se večkrat presade. Po zimi se denejo v nekoličko ogret prostor in, ko se popki pokažejo, v okno kurjene izbe. Še lepša je *Libonia penchroensis*.

Ligularia Kaempferi, jako lepa rastlina z velikimi, belo ali rumeno marogastimi peresi. Poleti raste lahko na prostem; v posodah pa je neprecenljivo cerkveno lepotičje. Ker cvetje ni kaj posebnega, naj se cvetno steblo zgodaj odstrani, da se peresa lepše razrastejo.

Magnolia fuscata cvete vže majhina in jako lepo diši. Jako lepa je *grandiflora* z velikimi, čisto belimi cveti.

Melaleuca pulchella, sprengelioides, alba itd. čedni, vedno zeleni germi iz Avstralije, ki se hrani je čez zimo na svitem, zračnem nekoličko ogretem prostoru (+ 3 do 5° R) in le

malo zalivajo. Poleti naj imajo sonce le do desetih ali enajstih.

Myrtus communis, navadna mirta, zavoľjo vedno zelenega lepo dišečega perja in prijetnega belo-erdečega cvetja že v starem veku visoko čislan germ, znamenje ljubezni in priserčnosti. Dandanašnji se delajo iz mirtovih vejic navadno venci nevestam. Tudi na mertvaškem odru ležeče device se ko neveste Kristusove po pravici ovenčajo z mirto. Da v posodah ko drevesca ali germiči lepo zrastejo, jih je treba že z mladega premišljeno obrezovati. Po zimi potrebuje mirta dosti zraka, pa zmerno zalivanje. Malega travna se presadi v dobro, rejno zemljo. Poleti je najbolje na prostem, vendar zavarovana pred poldnevnim soncem.

Nerium Oleander in odorum. Sploh znan, vedno zelen, prekrasno cvetoč germ. Cvetje razno erdeče, belo in rumeno, polno ali prosto. V posodah hoče oleander rušno zemljo z listno in gnojno mešano, tudi nekoliko peska vmes. Poleti ga je treba ob vročih dneh zalivati vsak dan zjutraj in zvečer.

Ophiopogon japonicus, spicatus in Jaburan, čedne vedno zelene rastline, ki poganjajo peresa (poslednja belo pisana) iz korenin. Tudi v izbi rastejo dobro, celo na malo svitlem kraju; po zimi pa morajo stati v stranski, ne kurjeni izbi.

Passiflora coerulea, „terpljenjka“, za cerkev in oltar posebno vstvarjena cvetlica, ki nas po svoji podobi živo spominja orodja Kristusovega terpljenja. Cvete od malega serpana do jeseni. Zderži neprehudo zimo na prostem; v posodah vsajena se hrani čez zimo v hladni svitli kleti ali podobnem prostora. Druge terpljenjke spadajo v toplo steklenjačo ali toplico, tako *Passiflora princeps, cardinalis, Imperatrice Eugenie* itd.

Pelargonium roseum, „roženkravt“, *peltatum* (plezavka), *zonale in inquinans* (škerlatna palargonija), *grandiflorum hybridum* (angleška in *Pelargonium Odier*). Tako priljubljene in razširjene cvetlice, da bi bilo odveč vsako priporočevanje. Čez zimo se hranijo škerlatnice na hladnem, zračnem kraju in največ enkrat na mesec zalijo; angležinje in odierke pa v nekoliko ogreti stranski izbi, kjer se zalivajo, kaker poleti, in tudi prezračijo pogostoma. Malega serpana se te in one prav dobro obrežejo, da rastejo košato; sušca meseca se presajajo v novo zemljo.

Phormium tenax, „novozelandski lan“, krasna rastlina z velikimi sabljam podobnimi peresi, ali čisto zelenimi ali belkasto ali blede-rumeno pisanimi.

Primula chinénsis, kitajski igleci, za zimo najhvaležniše, najizverstniše cvetlice. Sejejo se konec malega travna in kmalu po vseh svetih, če ne prej, se že pokažejo prvi cvetki in potem cveto neprenehoma do sušca meseca in še delj. Jako lepe so tudi *Primula Auricula*, *japonica* in *cortusoides*, le da se težje zrede iz semena; gđor jih hoče imeti, zlasti avrikeljne, stori najbolje, če kupi vže odrasle pri vertnarju.

Púnica granátum fl. pl. polnocvetno granatno drevo, že davno visoko cenjeno lepotično drevo, ki zderži tudi nekoliko mraza in se ne sme prehitro vmikati pod streho, tudi ne predolgo tam ostajati, da lepo cvete. Zlasti se priporoča spremen *prolifera* s posebno velikim živo erdečim cvetjem, ki se ohrani v svoji krasoti do šest tjednov.

Rhododéndron hybridum, požlahtnjena „planinska roža“, izmej najkrasniših rastlin hladnega steklenjaka z mnogimi lepobarevnimi spremeni. Primerno odet zderži rododendron zimo tudi na prostem; v posodi pa mora stati na hladnem zračnem kraju pod streho. Tudi zunaj hoče imeti resno ali močvirsko zemljo.

Saxífraga crassifólia, *liguláta* in *cordifólia*, nizke rastline z velikim, vedno zelenim, lepim perjem in rožno-erdečim cvetjem, ki se pokaže v obilnem grozdu v zgodnji spomladi, preden požene kako novo pero. Tudi brez cvetja se dajo te rastline skozi celo leto postavljati na oltar.

Verónica speciosa, *Lindleyana* itd., vedno zeleni germi iz Nove Zelandije. Cveti skoraj brez nehanja, zlasti tudi po zimi, v klasovih po dva in dva skupaj, razno plave ali erdečkaste barve. Veronika zderži tudi nekoliko mraza. Če ni prehuda zima, cvete v Gorici o božiču na vertu. V posodah morajo stati na hladnem, zračnem in svitem kraju, da le ne zmerzuje. Množe se s potikljeji brez težave.

Yucca filamentosa, *flaccida*, *recurva*, *gloriosa* itd. severno-ameriške paljske lilije; perve dve zderže pod nekoliko odejo tudi kranjsko zimo na prostem; ostale se morajo vmekniti v hladnico. Vse cveto poleti ali jeseni jako lepo v velikih lateh z mnogimi velikimi zvončatimi cveti; ena lat je že cel pušljec. Pa tudi necvetóče so juke prav ponosne rastline, ki bi na primernih mestih tudi v cerkvi lepo stale, le da je previdnosti treba z njimi, ker imajo neketere na koncu peres jako ostro ternje. — —

Tudi tukaj bi se bilo dalo še mnogo več za naš namen enako priporočila vrednih rastlin naštetí; zaradi prostora smo

morali izpustiti mnoge. Vsaj imenovati pa moramo ciprese in tuje in druge konifere t. j. igličasto-peresne rastline, ker jih je treba, dasiravno jih imenujejo vertnarji popolnoma vterjene, v posodah vender pod streho jemati čez zimo. Da so dve lepo raščeni cipresi na oltarju jako primerno lepotičje, ni treba še le dokazovati; priporoča se zlasti *Cyprissus Lawsoniana erecta viridis*. Raznoverstne so tudi tuje, *Thuya*, *Thuyopsis*, itd. Posebno lepa je cedra, *Cedrus Deodara*, in tako imenovana mamutska smreka, *Wellingtonia gigantea*, iz Kalifornije, za našo rabo kajpada le ko majhino drevesce.

Pogled v Bosno in Hercegovino.

(Dalje).

Ne majhino število plemenitašev, ki so bili že tako ali skrivaj ali očitno vdani krivoverstvu bogomilskemu, je berž ko so si Turki deželo osvojili, sprijelo mohamedansko vero, samo da si je ohranilo posestvo in gospostvo; glavni vdarec pa je prišel v dvajsetih letih 16. stoletja. Zet suljanov, Uzrenbeg, je prišel ko beglerbeg ali namestnik v Bosno. Berž je poklical vse plemenitaše iz Bosne in Hercegovine v Serajevo ter jim je vokal pokazati vse svoje stare pisane pravice. In vsa tista pisma je Uzrenbeg vergel v ogenj in vsaki, kedor ni bil vže prestopil k mohamedanski veri ali ni hotel vsaj tedaj prestopiti, je zgubil življenje. To je bila najlepša priložnost prekanjenim Turkom, da so se polastili neizmerne zemljišča in turski tempelj ali mošeja v Serajevem, ki jo je Uzrenbeg sezidal, ima še dandanašnji svoja posestva (vakuf) po celi deželi. Vsled tega so nadalje tudi nižjega stanu ljudje po mestih in po kmetih mnogi prestopili k mohamedanstvu in mnogi turski velikaši in činovniki so si na vse kriplje prizadevali cele pokrajine ali s pregovarjanjem ali po sili odtergati od kerščanske vere. V teh letih so divji Turki tudi večino frančiškanskih samostanov porušili, katerih je mnogo ostalo, da se več niso zidali, tako samostan v Zvorniku, ki je bil takrat mej vsemi največi in najimenitniši.

Kar so Turki Carjigrad dobili v roke, so tudi vedno Gerkom dajali prednost proti rimskim katoličanom, ker so bili Gerki po carigrajskem patrijarhu že tako popolnoma v suljanovi oblasti

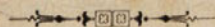
in je turska državna modrost upala, da ne bodo našli dosti sočutja pri rimsko-katoliških narodih v zahodni Evropi, in bodo zato tudi menj imeli skušnjav, da bi se jim vperli. Tako se je širilo s turskim prisvojevanjem in ropanjem tudi prebivavstvo ločene gerške cerkve. Dostikrat so bili ti Gerki Turkom najzvestejši in najbolj divji zavezniki pri ropanju in pustošenju katoliških pokrajin. Tako se je vkoreninil od tedaj razkol zlasti v vshodnem delu in na meji proti Hervaškemu in kjer so bili ob začetku 16. stoletja na vshodu cvetoči frančiškanski samostani in torej tudi velike katoliške občine, dandanašnji ni nič več katoličanov. V tako imenovani Krajni ali Turski-Hervaški so do današnjega dne ohranjene razvaline v 15. stoletju tam cvetočih far zagrebške škofije, ali zdaj so tam katoličani jako v manjšini. Pa od strani carigradskega patrijarha je prišla še večja nevarnost. Ta se je obnašal namreč proti turski vladi ko višji pastir tudi za katoličane in je hotel tudi res prisiliti jih, da bi pripoznali njegovo višjo oblast in najprej zlasti, da bi mu plačevali cerkvene davke. Koliko bojov, koliko truda in težav, kako neizmerne denarne žertve je stalo frančiškane, da so se vbranili teh zvijač in silovitosti in čredo, ki jim je bila izročena obvarovali pred razkolom in pogubo!

Tako so zdihovali katoličani pod bremenom kervavega preganjanja, posiljenega terganja od vere, vednega izmolžanja in trapljenja skozi več ko dve stoletji (1463-1683). Mej tem so Turki dalje derli vedno zmagovaje in po sili spreobračaje ljudi k svoji veri; vedno večje je bilo plačilo tistim, ki so se poturčili, vedno hujše ravnanje s tistimi, ki so zvesti ostali v stari veri. Kar so pa turske množice pobegnile spred Dunaja in so potem v vednih bojih naslednjih let navadno bili pobiti, se je začelo kristijanom v Bosni le še hujše goditi. Zlasti moramo opomniti, da je pohod Evgenija, našega slovečega vojskovoda, proti Serajevemu, ki je sicer mnogo tisoč kristijanov od tam pripeljal, da so zopet naselili tako imenovano Slavonijo in Južno Ogersko, ta je ostalemu delu prebivavstva pripravil najteršo osodo. O nekih vaseh in občinah pripoveduje sporočilo, da so jih še le po tej vojski prisilili k mohamedanski veri. Divjanje domačih in mnogih iz Slavonije in Ogerske tja pribežavših Turkov, se je oberno zlasti nad frančiškane. Morili so jih, denar iz njih stiskali in na vse načine jih trapili, tako da so popustili več samostanov in pobegnili se svojimi vernimi v sosedno deželo. Imenujejo se mej drugimi samostani v

Modričih, Srebernici in Tuzli v severno-vshodnem delu in v Rami v južno-zahodnem. Mohamedanci so se zarotili, da ne bodo prej mirovali, dokler ne zatero v Bosni vseh katoličanov. Od kakih 30 samostanov, ki so bili v deželi, ko so jo Turki zasedli, so se ohranili do 18. stoletja le trije (!) in skoraj skozi dve sto let ni bilo mogoče staviti nobenega novega. Pervi nanovo postavljeni je samostan v Gučji gori pri Travniku, ki se je dodelal v poslednjih šestdesetih letih, in tudi ta stoji od rok, ker bi ga Turki blizu mesta ne bili terpeli.

Da se je v takih okoličnostih katoliška vera sploh ohranila v deželi, to je gotovo edino zasluga reda svetega Frančiška; in da so ti misijonarji sami zderžali, je pač pripisati molitvam neprešteti marternikov. Mnogih spričevavcev iz serafinskega reda in svetovnega stanu imena je ohranilo pisano ali ustno sporočilo; seveda je to le najmanjši del; neprešteti drugi, ki so bili vmorjeni dostikrat v celih množicah se vso nevsmiljenostjo, oni so zapisani edino v bukvah življenja in zveličanja v nebesih.

(Konec prih.)

Zahvala za vslišano prošnjo.

Iz Vidma na Štajerskem, 1. sept. 1886.

Bil sem v nevarnosti precej velik znesek denarja izgubiti. Imel sem namreč kupčijo z nekim posestnikom, kateremu sem vse pošteno plačal. Nekaj časa je bilo vse v redu. Kar se izmisli nekega dne dotični posestnik, da sem mu jaz še 70 gold. dolžan. V svesti si, da sem mu vse pošteno plačal, se obernem z velikim zaupanjem do sv. Antona in [sv. Frančiška, da bi mi ta dva velika prijatelja božja pojasnila izprosila v tej kupčijski zadevi, in sklenem njima na čast opraviti devetdnevnicu; tudi obljubim vslišanje v „Cvetju“ naznaniti. In glej! berž ko sem devetdnevnicu doveršil, se je izkazalo jasno in očevidno, da sem zares vse pošteno plačal.

J. M.

Iz Novega Mestja 20. kimavca 1886.

1. Močno sem zbolela v glavi in persih. Opravim tedaj devetdnevnicu, da bi mi ljubi Bog zopet dal zdravje na prošnjo sv. Antona, naše ljube Gospe, svetega Frančiška, Alojzija in sv. Jo-

žefa. Ozdravela sem, in kakor sem obljubila, oznanim to v „Cvetji“. Bogu in mojim priprošnjikom bodi tisočera zahvala.

Tretjerednica.

2. Tisočera zahvala bodi Bogú, ki je na priprošnjo prečiste Device in sv. Antona uslišal mojo molitev in mi zopet podelil zdravje.

Urša Gorše.

Gradno, 12. okt. 1886.

Slava svetogorski kraljici.

„Kar se v sobah zgodi, naj se črez strehe glasi.“ Bil sem letos dvakrat na sv. Gori iz hvaležnosti do B. D. M., prvič zarad tega, ker me je bila rešila svetegorska kraljica nagle smrti, ko me je bil napadel dne 20. novembra 1884 dolgotrajen krvotok iz nosnic in iz ust, ki se ni dal vtolažiti niti z mrzlo vodo niti z vezili niti v drugimi navadnimi pripomočki. Ko se mi je začela tema delati pred očmi, obrnil sem svoje misli na sv. Goro, in in krvotok se je naglo ustavil. Vzrok te nevarnosti je bilo ponočno pisarenje sklenjeno z razburjenostjo duha, kar je trajalo več dni. Drugič sem obiskal sv. Goro zarad 25letnice pastirovanja; zedinil sem pa tudi prošnjo za ozdravljenje telesnih bolezni. Črez 12 let sem trpel na desni nogi hude bolečine vsled trde kože, ktere so me zavirale v hoji. Po tem romanji opravljal sem še devetdnevnic po navodu g. Ant. Črv-a; in prvo jutro po dokončani devetdnevnic se je vsa trda koža radikalno odlupila brez bolečin in brez zdravil. Zatoraj slava svetogorski kraljici!

And. Žnidarčič.

Iz Žuženberka (na Štajerskem).

Serčna zahvala Mariji in sv. Antonu Padovanskemu za mnoge dobre, ki sem jih prejela po njegovih priprošnjah.

M. P.

Iz Braslovč, 1886.

Jaz sem bila zelo bolna v želodcu in sem iskala povsod zdravil, pa mi niso nič pomagale. Brala pa sem v Cvetju, da jih je že mnogo ozdravelo na prošnjo Matere Božje, sv. Jožefa, sv. Frančiška in sv. Antona. Tako sem tudi jaz obljubila, če dobim tudi jaz zdravje [na njih prošnjo, da bom tudi v Cvetju razglasila. In res sem opravila devetdnevnic in sem še enkrat šla k zdravniku in naenkrat mi je bilo boljše. Tudi tukaj je bilo eno dete zbolelo in ga je tako tergalo po rokah in nogah, da je kar kričalo, in spet sem se obrnila k Materi Božji, sv. Jožefu, sv.

Frančišku in sv. Antonu in je bilo kmalu boljše. Za to se serčno zahvaljujem ljubemu Bogu, njegovi sv. materi, sv. Jožefu, sv. Frančišku in sv. Antonu.

M. D.

Iz Reichenburga.

Po nesreči je zgubil moj brat en ključ, kar me je pripravilo v veliko skerb. V tej zadregi se obrnem k sv. Antonu Padovanskemu z obljubo, da naznanim v „Cvetji“, ako ključ najdem. Komaj to izgovorim, kar vidim ključ pred seboj. Serčno hvalo izrekam toraj Bogu in sv. Antonu za to, in mnogo drugih dobrot, ki sem jih prejela na njegovo priprošnjo.

N. M.

Tretjerednica.

Iz Škal:

Letošnjo spomlad so nas zapustili po nemili smerti č. g. dekan, goreči in skerbni naš dušni pastir. Bili smo kaker ovce brez pastirja v veliki skerbi, ali dobimo v kratkem času zopet drugega, posebno ker duhovnikov vže povsod primanjkuje. Zateklo se je torej več oseb v skupnih molitvah in devetdnevnica k Mariji, sv. Jožefu in sv. Antonu z obljubo, da, če nam bo Bog poslal gorečega dušnega pastirja, kaker najbolj želimo, hočemo to v Cvetju naznaniti. Zares, po mnogih prošnjah nas je Bog vslišal, dobili smo dušnega pastirja, gorečega, skerbnega, polnega ljubezni in sv. Duha. Tisočera zahvala Bogu, Mariji, sv. Jožefu in mogočnemu priprošnjiku sv. Antonu, s ponovljeno prošnjo, da bi tako dobrega gospoda mnogo let ohranil zdravih in srečnih pri Njihovi serčno jim vdani čredi.

Od ravno tam se zahvaljujete dve osebi sv. Antonu in sv. Jožefu za izgubljene reči, neke bukve in nekaj denarja, ki so se po priporočilu k imenovanima svetnikoma srečno našle.

F. J.

Priporočilo.

V pobožno molitev se priporočajo:

tretjerednice n a z a r s k e skupščine: Neža (Elizabeta) Melanšek † 10. sept., Ana (Marija) Vidrajs † 15. sept., Marija (Neža) Dreo † 7. sept., Terezija (Elizabeta) Kvartič † 9. sept. 1886;

dva zakonska lšé svojim sinkom, da bi njiju dober sklep ljubi Bog blagosloviti hotel;

neka žena priporoča svojega moža, da bi po kerščansko živel.

